

Европейска
КОМИСИЯ

Обзор на образованието и обучението за 2022 г.

Сравнителен доклад

РЕЗЮМЕ

Европейско
пространство
за образование

За контакт с представители на ЕС

Europe Direct е служба, която отговаря на въпроси за Европейския съюз.

Можете да се свържете с тази служба:

- чрез безплатния телефонен номер 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори може да таксуват обаждането),
- или стационарен телефонен номер +32 22999696, или
- чрез следния формуляр https://european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_bg

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

© Европейски съюз, 2022 г.

Политиката по отношение на повторната употреба на документи на Европейската комисия е уредена с Решение 2011/833/ЕС на Комисията от 12 декември 2011 г. относно повторната употреба на документи на Комисията (ОВ L 330, 14.12.2011 г., стр. 39). Освен ако не е отбелязано друго, повторната употреба на настоящия документ е разрешена съгласно лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Това означава, че повторната употреба се позволява, при условие че надлежно се посочи източникът и се укажат евентуалните промени.

За употребата или възпроизвеждането на елементи, които не са собственост на Европейския съюз, трябва да се поиска разрешение директно от носителите на авторските права.

Обзор на образованието и обучението за 2022 г.

СРАВНИТЕЛЕН ДОКЛАД
Резюме

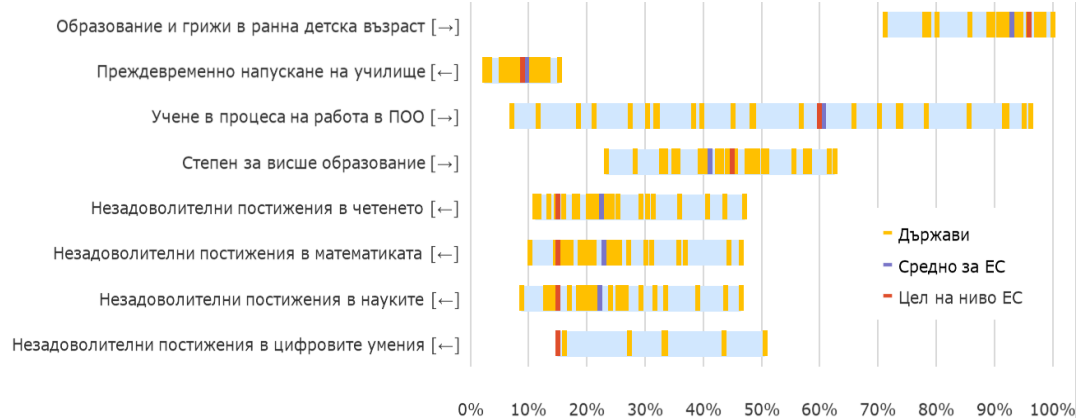
Резюме

Сравнителният доклад от Обзора на образованието и обучението включва общ анализ на равнище ЕС на системите за образование и обучение, който върви успоредно с 27-те позадълбочени доклада за отделните държави. Сравнителният доклад проследява напредъка към постигането на целите на равнище ЕС, договорени като част от стратегическата рамка за европейско сътрудничество в тази област. На равнище ЕС бяха определени седем цели и настоящият доклад ги допълва с множество подкрепящи показатели, за да се изяснят контекстът и възможните лостове на политиката. Освен това изданието за 2022 г. започва с осми показател на равнище ЕС — разработен в отговор на искане от Съвета, представляващ приблизително мерило за равнопоставеността в системите за образование и обучение в ЕС. Обзорът на образованието и обучението за 2022 г. придружава доклад на Комисията за напредъка към постигането на европейското пространство за образование.

С нов показател се насочва по-прецизно вниманието към първопричините за неравнопоставеността в образованието

Нито една система за образование и обучение не успява да отдели учебните постижения от социално-икономическия статус. За младите хора в неблагоприятно социално-икономическо положение вероятността на 15-годишна възраст да имат под средните учебни постижения е шест пъти по-голяма в сравнение с връстниците им в благоприятно социално-икономическо положение, което сочи към силно изразено предаване между поколенията на образователен дефицит. Такива неравенства не се появяват на 15-годишна възраст и не спират там. Със засилването на акцента върху равнопоставеността в образованието има вероятност да се подпомогне бъдещият напредък във всички съществуващи целеви области на равнище ЕС. Обзорът на образованието и обучението за 2022 г. показва основните предизвикателства пред равнопоставеността в други области, като слабите постижения са широко разпространени сред конкретни подгрупи от населението и често са групирани в едни и същи училища или области.

Обобщение на резултатите по държави по отношение на целите на равнище ЕС съгласно резолюцията относно стратегическата рамка на европейското пространство за образование.

Източник: Евростат (Наблюдение на работната сила в ЕС за 2021 г. и ЮОЕ 2020 г.), ОИСР (PISA 2018 г.) и IEA (ICILS 2018 г.). Забележка: целта на равнище ЕС относно ученето за възрастни е пропусната, тъй като данните в подкрепа на основния показател ще бъдат на разположение едва от 2023 г. нататък.

Основите на равнопоставеността се полагат от най-ранно детство

Качествените образование и грижи в ранна детска възраст (ОГРДВ) са основен фактор за равнопоставеността, когато може да обхване децата в неблагоприятно социално-икономическо положение. Получаването на ОГРДВ допринася за подобряването на когнитивните резултати и за перспективите, особено за уязвимите деца. Общият дял на децата на възраст между 3 години и началото на задължителното начално образование, записани в заведения за ОГРДВ, бе 93,0 % през 2020 г. и остава стабилен. Участието на децата в неравностойно положение обаче продължава да бъде затруднено. Няколко държави от ЕС наскоро разшириха достъпа, като удължиха възрастта за гарантираното място в заведения за ОГРДВ или като направиха този достъп по-евтин. Въпреки че за заведенията за ОГРДВ затварянията и ограниченията не бяха толкова повсеместни, колкото за другите образователни равнища, пандемията от COVID-19 оказва натиск върху качеството на предоставяните услуги и насочи вниманието към вече съществуващите структурни проблеми.

Необходимо е да се реагира по-адекватно с цел намаляване на броя на преждевременно напускащите училище в бъдеще

Делът на преждевременно напускащите системата на образованието и обучението се равняваше на 9,7 % през 2021 г. и продължава да намалява, което прави възможно постигането на целта за 2030 г. той да е под 9 %. Понастоящем приблизително 3,1 милиона младежи са изключени от системата на образование и обучение, като са завършили най-много прогимназиален етап на основното образование и едва 42,3 % от тях са заети. Бъдещият напредък може да изисква пренасочване на вниманието към най-необлагодетелстваните и най-трудните за достигане младежи. Така например за младежите, чиито родители имат ниско ниво на образование, има девет пъти по-голяма вероятност да напуснат преждевременно училище, отколкото за младите хора, чиито родители имат високо ниво на образование. Предложението „Пътища към успеха в училище“ прави връзка между ниските образователни степени и слабите учебни постижения, като подкрепя широк кръг от субекти в способността им да отговорят на реалните нужди на днешните млади хора.

Професионалното образование и обучение — разнообразен и развиващ се сектор

Почти половината (48,7 %) от всички ученици, записани в гимназиалния етап на средното образование, получават професионално образование и обучение (ПОО). В Обзора на образованието и обучението за 2022 г. се отчита напредъкът в постигането на трите ключови цели за сектора на ПОО, които обхващат ученето в процеса на работа, мобилността и пригодността за заетост на дипломираните лица. Що се отнася до ученето в процеса на работа, скорошните данни разкриват големи различия между отделните държави. Въпреки че на равнището на ЕС целта за 2025 г. изглежда постижима, все още предстои да бъде отразено цялостното въздействие на пандемията от COVID-19. Пандемията освен това прекъсна постепенното увеличаване на мобилността на учещите в ПОО, като известно възобновяване на тази мобилност започна през май 2021 г. В допълнение равнищата на заетост на наскоро завършилите ПОО също бяха засегнати от пандемията, застивайки на 76,4 % през 2021 г., а възстановяването все още не е пълно.

Разпространението на висшето образование скрива трайните различия

През 2021 г. делът на хората с висше образование във възрастовата група 25–34 години бе 41,2 %, като по този начин ЕС е на път да постигне целта си за 2030 г. този дял да достигне най-малко 45 %. Десетилетията на образователна експанзия обаче съвпаднаха с все по-задълбочаващата се разлика в представеността на половете, достигайки 11,1 процентни пункта в полза на жените. Данните сочат, че разликите в представеността на половете се появяват много преди висшето образование и се разширяват в хода на образованието, както се вижда от повечето данни за новопостъпилите, записванията и завършването. При избора на

специалности за следване също се запазва силно разделение между половете, като жените продължават да бъдат недостатъчно представени в дисциплини като ИКТ и инженерството. Освен това делът на завършилите висше образование е с 48,6 процентни пункта по-голям сред младите хора, чиито родители имат високо ниво на образование, отколкото сред младите хора, чиито родители имат ниско ниво на образование.

В ерата на преходите уменията трябва да се развиват през целия живот

През 2021 г. делът на възрастните във възрастовата група 25–64 години, участвали във формални или неформални дейности за учене през предходните 4 седмици, беше 10,8 %, което показва възстановяване от причинените от пандемията спадове през предходната година. Въпреки че делът на участвалите в учене за възрастни през предходните 4 седмици се е увеличил сред безработните (понастоящем 12,7 %), този вид учене е все още много слабо разпространено сред хората с ниско ниво на образование (4,3 %) и хората, живеещи в селски райони (7,8 %). Тези данни се основават на ново, по-детайлно определение на понятието „учене за възрастни“ и ще бъдат подобрени отново през следващата година, като референтният период за учебните дейности ще бъде удължен на 12 месеца. Именно 12-месечният референтен период ще бъде използван за целите на равнище ЕС както за 2025 г., така и за 2030 г., а също и за националните цели, определени от държавите членки.

Политиката, съсредоточена върху ключовите компетентности, отива отвъд основните умения

Фактът, че незадоволителните резултати по отношение на основните умения са свързани с по-малкия брой часове, отделени за преподаване, не предполага нищо добро по отношение на учебните пропуски, които може да са възникнали в резултат на физическото затваряне на училищата. Съществуват обаче и други ключови умения освен четенето, математиката и науките, които не следва да бъдат пренебрегвани в света след COVID-19. В Обзора на образованието и обучението за 2022 г. се разглеждат най-новите данни за ключови области на компетентност като многоезичието и гражданството. Първо, почти две трети от учениците в прогимназиалния етап на средното образование понастоящем изучават поне два чужди езика, с което се засилва межкултурното разбиране. Второ, що се отнася до гражданската осведоменост, значителен дял от младите хора отдават приоритет на въпроси като неравенството (42,8 %) и изменението на климата (39,4 %).

Акцентът върху компетентностите в областта на цифровите технологии и устойчивостта засяга учещите от всички възрасти

От полза за усвояването на компетентности в областта на цифровите технологии и устойчивостта може да включването им в задължителното образование като трансдисциплинарни предмети. В негова полза ще бъде и повишаването на увереността и уменията на учителите. От особено значение е да се осигури придобиването на основни компетентности в областта на цифровите технологии и устойчивостта чрез ученето за възрастни, като се гарантира, че учащите, които вече са напуснали системите за формално образование и обучение, не пропускат възможностите, които ускоряващият се двоен преход им предоставя. Освен това следва да се подчертае, че тези области на компетентност са белязани от същите видове неравнопоставеност, които се срещат в цялата система на образованието и обучението. Така например за момчетата е по-вероятно да имат незадоволителни умения в областта на цифровите технологии, отколкото момчетата, а участието в дейности за опазване на околната среда е по-разпространено сред младите хора в привилегировано социално-икономическо положение в няколко държави членки.

ЗА ДА НАМЕРИТЕ ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЕС

Онлайн

Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС е на разположение на уебсайта Europa на адрес https://europa.eu/european-union/index_bg.

Публикации на ЕС

Можете да изтеглите или да поръчате безплатни и платени публикации на адрес <https://op.europa.eu/bg/publications>. Редица безплатни публикации може да бъдат получени от службата Europe Direct или от Вашия местен информационен център (https://european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_bg).

■ Служба за публикации
на Европейския съюз